

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 1

M.A. (PART - I) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Compulsory Paper - I

(Classical Sociological Tradition)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer **any ten** of the following questions in about **20** words each : [20]

- (1) State the meaning of 'Enlightenment'.
- (2) State two features of capitalist society.
- (3) What is the meaning of 'Mode of Production'?
- (4) What is the meaning of 'Historical Materialism'?
- (5) State Durkheim's concept of 'Sacred'.
- (6) Who is the author of 'Das Capital'?
- (7) State two characteristics of social fact.
- (8) What is Weber's concept of Status?
- (9) What is Weber's concept of Bureaucracy?
- (10) State Weber's concept of Ideal Type.
- (11) What is the meaning of Derivations?
- (12) What is Logical Action according to Pareto?
- (13) State Pareto's concept of 'Elite'.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer **any two** of the following questions in about **50** words each: **[10]**

- (1) Explain the impact of Industrial Revolution on society.
- (2) Explain Marx's types of Alienation.
- (3) Explain Weber's types of Social action.
- (4) State the types of non-logical actions given by Pareto.

Q. 3. Answer **any two** of the following questions in about **150** words each: **[20]**

- (1) Discuss Marx's views on Ideology.
- (2) Discuss Durkheim's theory of Suicide.
- (3) Explain Weber's views on Authority.
- (4) Elaborate on Pareto typology of Residues and Derivations.

Q. 4. Answer **any two** of the following questions in about **500** words each: **[30]**

- (1) Critically evaluate Marx's views on Capitalism.
- (2) Examine Durkheim's theory of Division of Labour.
- (3) Elaborate on Weber's theory of 'Protestant Ethics and Spirit of Capitalism'.
- (4) Critically evaluate Pareto's theory of Circulation of Elites.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) 'प्रबोधना'चा अर्थ सांगा.
- (२) भांडवलशाही समाजाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (३) 'उत्पादन व्यवस्था' म्हणजे काय?
- (४) 'ऐतिहासिक भौतिकवादा'चा अर्थ काय?
- (५) डुरखिमची 'पवित्र' ही संकल्पना सांगा.
- (६) 'दास कॅपिटल' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
- (७) सामाजिक तथ्याची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (८) वेबरची 'दर्जा'ची संकल्पना काय आहे?
- (९) वेबरची नोकरशाहीची संकल्पना सांगा.
- (१०) वेबरची आदर्श-प्रारूप ही संकल्पना सांगा.
- (११) 'भ्रान्त तर्क'चा अर्थ काय?
- (१२) परेटोच्या मते तार्किक क्रिया म्हणजे काय?
- (१३) परेटोची 'शिष्टजन' ही संकल्पना सांगा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) औद्योगिक क्रांतीचा समाजावरील परिणाम स्पष्ट करा.
- (२) मार्क्सचे परात्मतेचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (३) वेबरचे सामाजिक क्रियांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (४) परेटोने सांगितलेले अ-तार्किक क्रियांचे प्रकार सांगा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) मार्क्सच्या विचारप्रणालीसंबंधी विचारांची (Ideology) चर्चा करा.
- (२) डुरखिमच्या आत्महत्येच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
- (३) वेबरचे अधिकारासंबंधी विचार स्पष्ट करा.
- (४) परेटोने केलेले अवशिष्ट घटक व भ्रांत तर्काचे वर्गीकरण विशद करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[३०]

- (१) मार्क्सच्या भांडवलशाहीसंबंधी विचारांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- (२) डुरखिमच्या श्रमविभाजनाच्या सिद्धांताचे परीक्षण करा.
- (३) वेबरचा 'प्रोटेस्टंट नीतितत्त्वे व भांडवलशाही' हा सिद्धांत विशद करा.
- (४) परेटोच्या शिष्टजन अभिसरणाच्या सिद्धांताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 10

M.A. (PART - II) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Optional Paper - III B

(Social Movements in India)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer **any ten** of the following questions within **20** words each : [20]

- (1) Write two objectives of social movements.
- (2) What is meant by revivalist movement?
- (3) What is meant by Counter movement?
- (4) Define resource mobilization theory.
- (5) What is Trade Union?
- (6) Name any two leaders of labour movement in India.
- (7) Name any two leaders of tribal movement in India.
- (8) Name any two leaders of ecological movement.
- (9) Write any two objectives of tribal movement.
- (10) State the meaning of reform movement.
- (11) What is structural - functional theory of social movements?
- (12) Write any two new social movements.
- (13) Define Revolution.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions within 50 words each : [10]

- (1) Role of leadership in social movements.
- (2) Role of Schism in social movement.
- (3) Ethnic movements.
- (4) Relationship between state and social movements.

Q. 3. Answer any two of the following questions within 150 words each : [20]

- (1) Describe caste and gender as basis of social movements.
- (2) Evaluate the role of reforms and rebellion in bringing social change.
- (3) Discuss the role of Dr. Babasaheb Ambedkar in Dalit movement.
- (4) Take a brief review of womens' movement in India.

Q. 4. Answer any two of the following question within 500 words each : [30]

- (1) Evaluate Marxist theory of social movement.
- (2) Discuss peasants' movement in India after independence with proper examples.
- (3) Define social movements and describe its features.
- (4) Discuss relationship between social movement and civil society.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत द्या :

[२०]

- (१) सामाजिक चळवळीची दोन उद्दिष्टे लिहा.
- (२) पुनरुज्जीवनवादी चळवळीचा अर्थ काय?
- (३) 'प्रतिचळवळ' म्हणजे काय?
- (४) संसाधन स्थानांतरण (रिसोर्स मोबिलायझेशन) सिद्धांताची व्याख्या लिहा.
- (५) कामगार संघटना म्हणजे काय?
- (६) भारतातील कामगार चळवळीतील दोन नेत्यांची नावे लिहा.
- (७) भारतातील आदिवासी चळवळीतील दोन नेत्यांची नावे लिहा.
- (८) परिसर चळवळीच्या दोन नेत्यांची नावे द्या.
- (९) आदिवासी चळवळीची कोणतीही दोन उद्दिष्टे लिहा.
- (१०) 'सुधारणा चळवळी'चा अर्थ सांगा.
- (११) सामाजिक चळवळींचा संरचनात्मक कार्यवादी दृष्टिकोन म्हणजे काय?
- (१२) कोणत्याही दोन नव्या सामाजिक चळवळींची नावे लिहा.
- (१३) 'क्रांती'ची व्याख्या द्या.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : [१०]

- (१) सामाजिक चळवळींमध्ये नेतृत्वाची भूमिका.
- (२) सामाजिक चळवळीतील दुफळीची (Schism) भूमिका.
- (३) वांशिक चळवळी.
- (४) राज्यशासन आणि सामाजिक चळवळींमधील संबंध.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : [२०]

- (१) 'जात' आणि 'लिंगभाव' यांचे सामाजिक चळवळींचे आधार म्हणून वर्णन करा.
- (२) सामाजिक परिवर्तन घडवून आणण्यात सुधारणा आणि बंडाच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
- (३) दलित चळवळीतील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या भूमिकेवर चर्चा करा.
- (४) भारतातील महिला चळवळींचा थोडक्यात आढावा घ्या.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा : [३०]

- (१) सामाजिक चळवळीचा मार्क्सवादी सिद्धांत विशद करा.
- (२) भारतातील स्वातंत्र्योत्तर काळातील शेतकरी चळवळींची उदाहरणांसह चर्चा करा.
- (३) सामाजिक चळवळींची व्याख्या सांगून तिची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (४) सामाजिक चळवळी आणि नागरी समाज यांच्यातील संबंधांवर चर्चा करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 11

M.A. (PART - II) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Optional Course - IV (A)

(Development and Globalization)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Answer **any ten** of the following questions within **20** words each : [20]

- (1) Define Economic Development.
- (2) What is Social Development?
- (3) Give names of any two books by Max Weber.
- (4) Write any two impacts of globalization on marginal section.
- (5) What is the meaning of Informalization of Labour?
- (6) Write any two objectives of right to development.
- (7) Define Sustainable Development.
- (8) Write any two characteristics of Japanese model of development.
- (9) State the difference between growth and development.
- (10) Define Modernity.
- (11) Name any two NGOs working for economic development.
- (12) State the meaning of Appropriate Technology.
- (13) Define Neo-Imperialism.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions within 50 words each : [10]

- (1) Schumpeter's views on future of industrial capitalism.
- (2) History of globalization.
- (3) Ecological development.
- (4) Impact of globalization on religion.

Q. 3. Answer any two of the following questions within 150 words each : [20]

- (1) Discuss the impact of globalization on womens' movements.
- (2) Explain Gidden's concept of Globalization.
- (3) Write in brief Schumpeter's theory of Entrepreneurship.
- (4) Discuss Gandhi's ideas on 'Hind Swaraj.

Q. 4. Answer any two of the following questions within 500 words each : [30]

- (1) Evaluate world capitalist system theory of development.
- (2) Discuss Weber's thesis of 'Protestant Ethics and Spirit of Capitalism'.
- (3) Explain Robertson's concept of Globalization.
- (4) Elaborate political and economic dimensions of globalization.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [२०]

- (१) 'आर्थिक विकासा'ची व्याख्या लिहा.
- (२) 'सामाजिक विकास' म्हणजे काय?
- (३) मॅक्स वेबरच्या कोणत्याही दोन पुस्तकांची नावे लिहा.
- (४) सीमान्त घटकांवरील जागतिकीकरणाचे कोणतेही दोन परिणाम लिहा.
- (५) 'श्रमाचे अनौपचारिकीकरण' म्हणजे काय?
- (६) विकासाच्या हक्काची कोणतीही दोन उद्दिष्टे लिहा.
- (७) 'चिरंतन विकासा'ची व्याख्या लिहा.
- (८) विकासाच्या जपानी प्रतिमानाची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (९) वृद्धी / वाढ आणि विकास यांच्यामधील फरक सांगा.
- (१०) 'आधुनिकते'ची व्याख्या लिहा.
- (११) आर्थिक विकासासाठी काम करणाऱ्या कोणत्याही दोन स्वयंसेवी संस्थांची नावे लिहा.
- (१२) 'पर्याप्त तंत्रज्ञाना'चा अर्थ सांगा.
- (१३) 'नव साम्राज्यवादा'ची व्याख्या लिहा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [१०]

- (१) औद्योगिक भांडवलशाहीच्या भवितव्याबाबतचे शुम्पीटर यांचे विचार.
- (२) जागतिकीकरणाचा इतिहास.
- (३) परिसर विकास.
- (४) जागतिकीकरणाचा धर्मावरील परिणाम.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [२०]

- (१) 'जागतिकीकरणाचा स्त्री चळवळीवरील परिणाम' याची चर्चा करा.
- (२) गिडन्स यांची जागतिकीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (३) शुम्पीटरचा उद्योजकता सिद्धांत थोडक्यात लिहा.
- (४) गांधींच्या 'हिन्द स्वराज' बद्दलच्या विचारांची चर्चा करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [३०]

- (१) विकासाच्या जागतिक भांडवलशाही व्यवस्था सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.
- (२) वेबरच्या 'प्रोटेस्टंट एथिक्स अँड स्पिरिट ऑफ कॅपिटलिझम' या प्रबंधाची चर्चा करा.
- (३) रॉबर्टसन यांच्या जागतिकीकरणाच्या संकल्पना स्पष्ट करा.
- (४) जागतिकीकरणाचे राजकीय व आर्थिक आयाम (बाजू) विशद करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 12

M.A. (PART - II) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Optional Paper - IV (B)

(Criminology)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer **any ten** of the following questions within **20** words each : [20]

- (1) Define Criminology.
- (2) Define Sin.
- (3) What is 'Free Will Theory'?
- (4) Name any two crimes against children.
- (5) What is White Collar Crime?
- (6) What is 'early concept of crime'?
- (7) Define Punishment.
- (8) What is Prison Reform?
- (9) Give any two roles of victim.
- (10) Define Probation.
- (11) Define Victimology.
- (12) State two policies of victims.
- (13) What is Parole?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions within 50 words each : [10]

- (1) Explain nature of Criminal Law.
- (2) Give meaning of concept of crime in 18th century.
- (3) Explain a few problems of prison.
- (4) What is retribution of crime.

Q. 3. Answer any two of the following questions within 150 words each : [20]

- (1) Examine the scope of criminology.
- (2) Evaluate classical theory of crime.
- (3) Elucidate various theories of punishment.
- (4) Discuss New Delhi Model as a prison reform in India.

Q. 4. Answer any two of the following questions within 500 words each : [30]

- (1) Discuss various characteristics of crime.
- (2) Write an essay on crime against women and children.
- (3) Discuss the concept of Deterrent and Reformation.
- (4) Describe nature and development of Victimology.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा : [२०]

- (१) 'गुन्हेगारीशास्त्रा'ची व्याख्या द्या.
- (२) 'पाप'याची व्याख्या द्या.
- (३) मुक्त इच्छा सिद्धांत म्हणजे काय?
- (४) बालकांविरुद्धच्या गुन्ह्याची कोणतीही दोन नावे सांगा.
- (५) 'पांढरपेशा गुन्हा' म्हणजे काय?
- (६) गुन्ह्याची प्रारंभिक संकल्पना कोणती?
- (७) 'शिक्षे'ची व्याख्या द्या.
- (८) तुरुंग सुधारणा म्हणजे काय?
- (९) 'बळी'च्या कोणत्याही दोन भूमिका सांगा.
- (१०) 'परिविक्षा'याची व्याख्या द्या.
- (११) बळीशास्त्राची (Victimology) व्याख्या द्या.
- (१२) बळीच्या (संदर्भात) कोणतीही दोन धोरणे सांगा.
- (१३) पॅरोल (Parole) म्हणजे काय?

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा :

[१०]

- (१) गुन्हेगारी कायद्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (२) १८व्या शतकातील गुन्हा या संकल्पनेचा अर्थ सांगा.
- (३) तुरुंगाच्या काही समस्या स्पष्ट करा.
- (४) गुन्हाचा बदला / सूड म्हणजे काय?

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा :

[२०]

- (१) गुन्हेगारीशास्त्राच्या व्याप्तीचे परीक्षण करा.
- (२) गुन्हाच्या अभिजात सिद्धांताचे मूल्यमापन करा.
- (३) शिक्षेचे विविध सिद्धांत विशद करा.
- (४) भारतातील तुरुंग सुधारणा म्हणून नवी दिल्ली प्रतिकृतीवर चर्चा करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा :

[३०]

- (१) गुन्हाच्या विविध वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
- (२) स्त्रिया आणि बालके यांच्या विरोधी गुन्हांवर निबंध लिहा.
- (३) अवरोध / निरोधक (Deterrent) व सुधारणा या संकल्पनांवर चर्चा करा.
- (४) 'बळीशास्त्रा'च्या (Victimology) स्वरूपाचे आणि विकासाचे वर्णन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 2

M.A. (PART - I) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Compulsory Paper - II

(Perspectives on Indian Society)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer **any ten** of the following questions in about **20** words each : [20]

- (1) What is Indology?
- (2) Meaning of District Gazetteer.
- (3) Name two thinkers associated with dialectical perspective.
- (4) What is Brain Drain?
- (5) Meaning of Sub-altern.
- (6) Name two thinker associated with Non-Brahmin movement.
- (7) Define Nationalism.
- (8) Meaning of Pluralism.
- (9) Define Globalization.
- (10) Meaning of Democrat Decentralization.
- (11) Name two incidents of tribal uprising.
- (12) Two themes taken up by Womens' Movement.
- (13) Meaning of Social Stratification.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions in about 50 words each : [10]

- (1) Short note on 'Census'.
- (2) Note on synthesis of textual and field view.
- (3) Meaning of Secularism.
- (4) Note on property rights.

Q. 3. Answer any two of the following questions in about 150 words each : [20]

- (1) Explain dialectical approach to the study of Indian Society.
- (2) Describe role of education in Colonial Indian Society.
- (3) Discuss changing character of caste in Contemporary Indian Society.
- (4) Examine important issues of the Adivasi Movement in India.

Q. 4. Answer any two of the following questions in about 500 words each : [30]

- (1) Elaborate structural functional approach to the study of Indian Society.
- (2) Discuss the rise of middle classes as the impact of Colonialism on Indian Society.
- (3) Discuss changing character of family and marriage in Contemporary Indian Society.
- (4) Examine Womens' Movement in the post 70s Indian Society.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[२०]

- (१) प्राच्यविद्याशास्त्र म्हणजे काय?
- (२) जिल्हा राजपत्राचा अर्थ द्या.
- (३) द्वंद्वात्मक दृष्टिकोनाशी संबंधित दोन विचारवंतांची नावे द्या.
- (४) बुद्धी विसर्ग (Brain drain) म्हणजे काय?
- (५) वंचिताचा (Sub-altern) अर्थ द्या.
- (६) अब्राम्हणी चळवळीशी संबंधित दोन विचारवंतांची नावे द्या.
- (७) राष्ट्रवादाची व्याख्या.
- (८) बहुविविधतेचा अर्थ.
- (९) जागतिकीकरणाची व्याख्या.
- (१०) लोकशाहीवादी विकेंद्रीकरणाचा अर्थ.
- (११) आदिवासी उठावाचे कोणतेही दोन प्रसंग सांगा.
- (१२) स्त्री चळवळीने घेतलेले कोणतेही दोन मुद्दे.
- (१३) सामाजिक स्तरीकरणाचा अर्थ.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[१०]

- (१) जनगणनेवर संक्षिप्त टीप.
- (२) संहिता व क्षेत्राच्या एकत्रीकरणाच्या दृष्टिकोनावर टीप.
- (३) धर्मनिरपेक्षतावादाचा अर्थ.
- (४) संपत्तीच्या हक्कावर (Property rights) टीप.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[२०]

- (१) भारतीय समाजाचा अभ्यास करण्यासाठीचा द्वंद्वात्मक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (२) वसाहतकालीन भारतीय समाजातील शिक्षणाच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- (३) सद्य भारतीय समाजातील जातीच्या बदलत्या स्वरूपावर चर्चा करा.
- (४) भारतातील आदिवासी चळवळीतील महत्त्वाच्या मुद्द्यांचे परीक्षण करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[३०]

- (१) भारतीय समाजाचा अभ्यास करण्याचा संरचनात्मक प्रकार्यवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (२) भारतीय समाजावरील वसाहतवादाचा परिणाम म्हणून मध्यम वर्गाच्या उदयावर चर्चा करा.
- (३) सद्य भारतीय समाजातील कुटुंब आणि विवाहाच्या बदलत्या स्वरूपावर चर्चा करा.
- (४) सत्तरच्या दशकानंतरच्या भारतीय समाजातील स्त्री चळवळीचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 3

M.A. (PART - I) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Optional Paper - III (a)

(Ethnicity, Pluralism and Nation)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer **any ten** of the following questions in about **20** words each : [20]

- (1) Define Ethnicity.
- (2) Name two cultural markers of Ethnic Identity.
- (3) Meaning of Globalization.
- (4) Define Multiculturalism.
- (5) What is Diaspora?
- (6) Define Nationalism.
- (7) Meaning of Ethnic Resurgence.
- (8) Meaning of Cultural Diversity.
- (9) Give two examples of Ethnic Conflict.
- (10) When Indian National Congress was established in India?
- (11) Meaning of National Identity.
- (12) Meaning of Ethnic Assimilation.
- (13) Two ways to deal with Ethnic Conflict.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions in about 50 words each : [10]

- (1) Post modernist perspective on ethnicity.
- (2) Features of ethnicity according to Greetz.
- (3) Concept of Regionalism.
- (4) A note on Sub-nationalism.

Q. 3. Answer any two of the following questions in about 150 words each : [20]

- (1) Explain the relationship between caste and ethnicity.
- (2) Write a note on Pluralism.
- (3) Write a note on Mizo Separatism.
- (4) Discuss the language problem in India.

Q. 4. Answer any two of the following questions in about 500 words each : [30]

- (1) Examine Marxist and Neo-marxist perspective on ethnicity.
- (2) Discuss the emergence of Nationalism in Europe.
- (3) Explain the case of Punjab as an obstacle in the process of nation building.
- (4) Discuss ethnic conflict in India with special reference to Kashmir issue.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[२०]

- (१) वांशिकतेची व्याख्या करा.
- (२) वांशिक अस्मितेचे कोणतेही दोन सांस्कृतिक निदर्शक सांगा.
- (३) जागतिकीकरणाची व्याख्या.
- (४) बहुसांस्कृतिकतावादाची व्याख्या द्या.
- (५) डायस्पोरा (Diaspora) म्हणजे काय?
- (६) राष्ट्रवादाची व्याख्या करा.
- (७) वांशिक उठावाचा अर्थ सांगा.
- (८) सांस्कृतिक विविधतेचा अर्थ लिहा.
- (९) वांशिक संघर्षाची दोन उदाहरणे द्या.
- (१०) भारतामधील भारतीय राष्ट्रीय सभेची (Indian National Congress) स्थापना कधी झाली?
- (११) राष्ट्रीय अस्मितेचा अर्थ.
- (१२) वांशिक सामिलीकरणाचा अर्थ.
- (१३) वांशिक संघर्ष सोडवण्याचे दोन मार्ग.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : [१०]

- (१) वांशिकतेवरील उत्तर आधुनिकीकरणाचा दृष्टिकोन.
- (२) ग्रीट्झ यांनी दिलेली वांशिकतेची वैशिष्ट्ये.
- (३) प्रादेशिकवादाची संकल्पना.
- (४) उपराष्ट्रवादावरील टीप.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : [२०]

- (१) जात आणि वांशिकता यांमधील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
- (२) बहुविविधतावादावर टीप लिहा.
- (३) मिझो अलगतावादावर टीप लिहा.
- (४) भारतातील भाषाविषयक समस्येवर चर्चा करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा : [३०]

- (१) वांशिकतेवरील मार्क्सवादी व नवमार्क्सवादी दृष्टिकोनांचे परीक्षण करा.
- (२) युरोपमधील राष्ट्रवादाच्या उदयावर चर्चा करा.
- (३) राष्ट्रबांधणीच्या प्रक्रियेमधील अडथळा म्हणून पंजाब प्रश्न स्पष्ट करा.
- (४) काश्मिर प्रश्नाच्या विशेष संदर्भात भारतातील वांशिक संघर्षावर चर्चा करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 4

M.A. (PART - I) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Optional Paper - III (B)

(Health and Society)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Answer **any ten** of the following questions within **20** words each : [20]

- (1) What is Health?
- (2) Define the concept of Illness?
- (3) What is Drugs?
- (4) Write any two names of the agencies in Private Sector who work for Rehabilitation.
- (5) What is Health Care?
- (6) Write any two uses of Etiology.
- (7) Write the significance of diet in Health.
- (8) Write any two effects of Food Adulteration on human health?
- (9) Write any two problems of Community Health in India.
- (10) What is W.H.O.?
- (11) Write names of any two diseases due to polluted water?
- (12) What is Community Health?
- (13) Write any two functions of UNICEF.

[4107] – 4

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions within 50 words each : [10]

- (1) Principles of Rehabilitation.
- (2) Health Care and Health Insurance.
- (3) Organisation and Functions of Primary Health Centre.
- (4) Care of Handicapped.

Q. 3. Answer any two of the following questions within 150 words each : [20]

- (1) Explain the role of Patient in Joint Family.
- (2) Examine the Ayurvedic and Unani system of medicine in India and their approaches to Health Care.
- (3) Explain the health programmes implemented for Urban Community?
- (4) Explain the statement - "Health as a Fundamental Right".

Q. 4. Answer any two of the following questions within 500 words each : [30]

- (1) Describe the role of media in Health Promotion.
- (2) Describe in detail the Scope of Health.
- (3) Describe the role of Social Institutions in Health Care.
- (4) Compare between the working in respect of providing medical services by general hospitals and private hospitals.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[२०]

- (१) 'आरोग्य' म्हणजे काय?
- (२) 'रोग' या संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- (३) मादक पदार्थ म्हणजे काय?
- (४) पुनर्वसनाचे कार्य करणाऱ्या खाजगी क्षेत्रातील कोणत्याही दोन पुनर्वसन संस्थांची नावे लिहा.
- (५) 'आरोग्य दक्षता' म्हणजे काय?
- (६) रोगनिदान (Etiology) शास्त्राचे कोणतेही दोन उपयोग लिहा.
- (७) आरोग्यामधील आहाराचे महत्त्व लिहा.
- (८) अन्न भेसळीमुळे मानवी आरोग्यावर होणारे कोणतेही दोन परिणाम लिहा.
- (९) भारतातील समुदाय आरोग्यविषयक कोणत्याही दोन समस्या लिहा.
- (१०) डब्ल्यू. एच. ओ. (W.H.O.) म्हणजे काय?
- (११) दूषित पाण्यामुळे होणाऱ्या कोणत्याही दोन रोगांची नावे लिहा.
- (१२) समुदाय आरोग्य म्हणजे काय?
- (१३) युनिसेफची कोणतीही दोन कार्ये लिहा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा :

[१०]

- (१) पुनर्वसनाची तत्वे.
- (२) आरोग्य रक्षण आणि आरोग्य विमा.
- (३) प्राथमिक आरोग्य केंद्रांचे संघटन आणि कार्य.
- (४) अपंगांची काळजी.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा :

[२०]

- (१) संयुक्त कुटुंबातील रुग्णाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (२) भारतातील आरोग्य सेवेच्या आयुर्वेदिक आणि युनानी उपचार पद्धतींच्या कार्यपद्धतींचे परीक्षण करा.
- (३) नागरी समुदायासाठी राबविले जाणारे आरोग्य कार्यक्रम कोणते? हे स्पष्ट करा.
- (४) 'आरोग्य हा एक मूलभूत हक्क आहे' स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा :

[३०]

- (१) आरोग्य संवर्धनातील प्रसार माध्यमांची भूमिका विशद करा.
- (२) आरोग्याची व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.
- (३) आरोग्य रक्षणात सामाजिक संस्थांची भूमिका विशद करा.
- (४) वैद्यकीय सेवा प्रदान करण्याच्या बाबतीत सर्वसाधारण इस्पितळे (जनरल हॉस्पिटल्स) व खाजगी इस्पितळे (प्रायव्हेट हॉस्पिटल्स) यांची तुलना करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 5

M.A. (PART - I) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Optional Course

Paper - IV A

(Urban Sociology)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer any ten of the following questions within 20 words each : [20]

- (1) What is Political Structure of City?
- (2) Define Weber's concept of City.
- (3) What is Metropolis?
- (4) Define Gan's concept of 'Urban Village'.
- (5) What is the meaning of Global City?
- (6) Write Enzo Mingione's definition of Territory.
- (7) What is Weber's view about the growth of rationality?
- (8) Louis Worth's definition of Urbanism.
- (9) Define Marx's concept of Town.
- (10) What is Primary Migration?
- (11) What is Sector Model of the city?
- (12) What are Durkheim's moral bases of the community?
- (13) Explain any two points which show effects of religion on Urban Community.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions within 50 words each : [10]

- (1) Explain the causes of regional migration in India.
- (2) Explain Abu-Lughod Janet's views about 'ruralization of the city'.
- (3) Rex's views about Socio-Spatial system. Explain.
- (4) Explain Tonnie's concept of Dichotomy Model.

Q. 3. Answer any two of the following questions within 150 words each : [20]

- (1) Elucidate the Jameson's theory of Globalization.
- (2) Explain various dimensions of social structure of Pre-industrial cities.
- (3) Explain Mannuel Castell's views about 'Urban as a special unit of collective consumption.
- (4) Describe in detail Moor's views about socio-spatial system.

Q. 4. Answer any two of the following questions within 500 words each : [30]

- (1) Critical evaluation of neo-ecological school.
- (2) Write an account of growth of urbanisation after independence of India.
- (3) Explain nature of world urbanisation.
- (4) Examine the impact of social stratification, caste, class and family, in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा : [२०]

- (१) शहराची राजकीय संरचना म्हणजे काय?
- (२) वेबरच्या शहर या संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- (३) महानगर म्हणजे काय?
- (४) 'गन्स' यांच्या 'नागरी खेडे' या संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- (५) जागतिक शहर म्हणजे काय?
- (६) एन्ड्रो मिनगिऑन यांची भूप्रदेशाची व्याख्या लिहा.
- (७) बुद्धि प्रामाण्यवादाच्या (Rationality) वृद्धीबाबत वेबरचे विचार काय आहेत?
- (८) लुईज विर्थ यांच्या 'नगरवाद' या संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- (९) मार्क्स यांच्या शहर (Town) या संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- (१०) प्राथमिक स्थलांतर म्हणजे काय?
- (११) शहराची विभाग प्रतिकृती (Sector model of the city) म्हणजे काय?
- (१२) दुरखीमच्या मते, समुदायाचे नैतिक आधार कोणते?
- (१३) नागरी समुदायावर धर्माचा कसा परिणाम होतो हे दर्शविणारे कोणतेही दोन मुद्दे लिहा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा :

[१०]

- (१) भारतातील प्रादेशिक स्थलांतराची कारणे स्पष्ट करा.
- (२) 'शहराचे ग्रामिणीकरण' याबाबतचे अबू-लुघड जेनेट (Abu-Lughod Janet) यांचे विचार स्पष्ट करा.
- (३) सामाजिक क्षेत्रीय व्यवस्थेबाबत रेक्स यांचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (४) टोनी यांची द्विपर्यायी प्रतिकृती (Dichotomy Model) ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा :

[२०]

- (१) जागतिकीकरणाचा जेमसन यांचा सिद्धांत विशद करा.
- (२) उद्योगपूर्व शहरांच्या सामाजिक संरचनेचे पैलू स्पष्ट करा.
- (३) 'शहर' एक विशेष सामुदायिक उपभोक्ता घटक किंवा एकक हा मॅन्युअल कॉस्टेल यांचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (४) 'सामाजिक क्षेत्रीय व्यवस्था' याबाबत मूर यांचा दृष्टिकोन विस्ताराने लिहा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा :

[३०]

- (१) नव-परिसर शास्त्रीय विचारांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- (२) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील नागरीकरणाच्या वृद्धीचा आढावा घ्या.
- (३) जागतिक नागरीकरणाचे स्वरूप विशद करा.
- (४) भारतातील नागरीकरणाचा सामाजिक स्तरीकरण, जात, वर्ग आणि कुटुंब यांवर होणाऱ्या प्रभावाचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 6

M.A. (PART - I) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Optional Paper - IV (B)

(Agrarian Society)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer **any ten** of the following questions within **20** words each : [20]

- (1) Defines the concept of Agrarian Social Structure.
- (2) Write any two problems of Tenants.
- (3) What is Water Management?
- (4) Define Industrialisation.
- (5) Name any two features of Feudalism.
- (6) What is Bonded Labour?
- (7) What is Absentee Landlord?
- (8) Define Co-operation.
- (9) What is De-industrialisation?
- (10) Define Tenant (Farmer).
- (11) Write any two causes of Environmental Degradation.
- (12) What is Farm Lobby?
- (13) What is Directed Change?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions within 50 words each : [10]

- (1) Specific Economic Typology Approach to the study of Agrarian Society.
- (2) Commercialization of Agriculture.
- (3) Teebhaga Peasants Movements.
- (4) Ethnographic Cultural Traditional Approach to the study of Agrarian Society.

Q. 3. Answer any two of the following questions within 150 words each : [20]

- (1) What is Asiatic Mode of Production?
- (2) Evaluate Karl Marx's views on Indian Agrarian Society.
- (3) What are the causes of Agrarian Discontent and Revolts in India during Pre-Independence Period?
- (4) Explain about Land Reforms in Post-Independence Period in India.

Q. 4. Answer any two of the following questions within 500 words each : [30]

- (1) Explain the basic features of Agrarian Society and Tribal Society.
- (2) What are the various schemes of state for the empowerment of Rural Women?
- (3) Explain the various problems of farmers in India.
- (4) Evaluate the Panchayat Raj system regarding De-Centralization of Power.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[२०]

- (१) कृषिप्रधान सामाजिक संरचनेची व्याख्या लिहा.
- (२) कुळांच्या कोणत्याही दोन समस्या लिहा.
- (३) 'जलव्यवस्थापन' म्हणजे काय?
- (४) 'औद्योगीकरण'ची व्याख्या लिहा.
- (५) सरंजामशाहीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (६) 'वेठबिगारी' म्हणजे काय?
- (७) अनुपस्थित जमीनदार म्हणजे काय?
- (८) 'सहकाराची' व्याख्या लिहा.
- (९) 'वि-औद्योगीकरण' (De-industrialization) म्हणजे काय?
- (१०) 'कूळ' (शेतकरी) व्याख्या लिहा.
- (११) पर्यावरणाच्या न्हासाची कोणतीही दोन कारणे लिहा.
- (१२) शेतकऱ्यांची लॉबी (Lobby) म्हणजे काय?
- (१३) दिशा निर्देशित परिवर्तन म्हणजे काय?

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा : [१०]

- (१) कृषि समाजाच्या अध्ययनविषयक आर्थिक (छापाचा) विगतवारीवर आधारलेला दृष्टिकोन.
- (२) शेतीचे व्यापारीकरण.
- (३) तीभागा शेतकरी चळवळ (Teebhaga Peasants' Movement)
- (४) कृषि समाजाचा अध्ययनविषयक लोक लेखात्मक (संस्कृती चित्रण) सांस्कृतिक परंपरेवर आधारित दृष्टिकोन.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा : [२०]

- (१) आशियायी उत्पादन पद्धती म्हणजे काय?
- (२) भारतीय ग्रामीण समाजाबद्दलच्या कार्ल मार्क्स यांच्या विचारांचे मूल्यमापन करा.
- (३) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील शेतकऱ्यांच्या असंतोषाची आणि उठावाची विविध कारणे स्पष्ट करा.
- (४) स्वातंत्र्योत्तर भारतात झालेल्या जमीन सुधारणा स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा : [३०]

- (१) कृषिप्रधान समाज आणि आदिवासी समाजाची मूलभूत वैशिष्ट्ये विशद करा.
- (२) ग्रामीण भागातील स्त्रियांच्या सबलीकरणासाठी शासन प्रणित कोणत्या योजना राबविल्या जातात?
- (३) भारतातील शेतकऱ्यांच्या विविध समस्या सविस्तर विशद करा.
- (४) सत्तेच्या विकेंद्रीकरणाच्या दृष्टिकोनातून पंचायत राज व्यवस्थेचे मूल्यमापन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 7

M.A. (PART - II) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Compulsory Paper - I

(Theoretical Perspectives in Sociology)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) *All questions are compulsory.*
 - (ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer any ten of the following questions within 20 words each : [20]

- (1) State the concept of Social Structure by Radcliff Brown.
- (2) Define Sociological Theory.
- (3) Name the functional pre-requisites of social system.
- (4) Who studied the project 'Social Construction of Reality'?
- (5) Who is the author of 'Madness and Civilization'?
- (6) What is ICA?
- (7) State the meaning of Gramsci's concept of Hegemony.
- (8) What is Habitus and Field?
- (9) Who propogated the concept of Structural Marxism?
- (10) Define Ethnomethodology.
- (11) Define Semiotics.
- (12) What is Post Modernity.
- (13) Who propogated the idea of Role Analysis.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions within 50 words each : [10]

- (1) Difference between Micro and Macro theory.
- (2) Functions of Conflict.
- (3) Convergence.
- (4) Levi Strauss's views about Structuralism.

Q. 3. Answer any two of the following questions within 150 words each : [20]

- (1) State the relationship between Theory and Research.
- (2) Explain R. Collin's views about Conflict and Social change.
- (3) Briefly explain G. H. Mead's views about symbolic interactionism.
- (4) State M. Foucault's contribution to post structuralism.

Q. 4. Answer any two of the following questions within 500 words each : [30]

- (1) Analyse the contribution of Robert Merton to functional perspective.
- (2) Explain the contribution of Frankfurt School to Neo-Marxism.
- (3) Elaborate Alfred Schutz's views about phenomenological sociology.
- (4) Critically evaluate Anthony Giddens's theory of Structuration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[२०]

- (१) रॅडक्लिफ ब्राऊन यांची सामाजिक संरचनेची संकल्पना लिहा.
- (२) समाजशास्त्रीय सिद्धांताची व्याख्या लिहा.
- (३) सामाजिक व्यवस्थेच्या प्रकार्यात्मक पूर्व आवश्यकतांची नावे लिहा.
- (४) 'वास्तवाची सामाजिक बांधणी' हा प्रकल्प कोणी अभ्यासला होता?
- (५) 'Madness and Civilization' या पुस्तकाचे लेखक कोण?
- (६) आय. सी. ए. म्हणजे काय?
- (७) ग्रामसीच्या वर्चस्वाच्या संकल्पनेचा अर्थ सांगा.
- (८) सवयी आणि क्षेत्र म्हणजे काय?
- (९) संरचनात्मक मार्क्सवाद ही संकल्पना कोणी मांडली?
- (१०) लोकजीवनपद्धती शास्त्राची व्याख्या लिहा.
- (११) चिन्हशास्त्राची व्याख्या लिहा.
- (१२) आधुनिकोत्तरता म्हणजे काय?
- (१३) भूमिका विश्लेषणाची संकल्पना कोणी मांडली?

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा : [१०]

- (१) सूक्ष्मलक्षी व स्थूललक्षी सिद्धांतातील फरक.
- (२) संघर्षाची कार्ये.
- (३) एककेंद्राभिमुखता.
- (४) लेव्हि स्ट्रॉस यांचे संरचनावादाविषयीचे विचार.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा : [२०]

- (१) सिद्धांत व संशोधन यांतील परस्परसंबंध सांगा.
- (२) आर. कॉलिन्स यांचे संघर्ष व सामाजिक परिवर्तनाबाबतचे विचार स्पष्ट करा.
- (३) जी. एच. मिड यांचे प्रतिकात्मक आंतरक्रियावादाबाबतचे विचार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (४) एम. फूकॉल्ट यांचे संरचनोत्तरवादाविषयीचे योगदान सांगा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा : [३०]

- (१) प्रकार्यवादी दृष्टिकोनातील राबर्ट मर्टन यांच्या योगदानाचे विश्लेषण करा.
- (२) नव-माक्सवादाला फ्रंकफर्ट संप्रदायाचे योगदान स्पष्ट करा.
- (३) अल्फ्रेड शुट्झ यांचे घटनाप्रधान समाजशास्त्राविषयीचे विचार विशद करा.
- (४) अँथनी गिडन्स यांच्या संरचनात्मकतेच्या सिद्धांताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 8

M.A. (PART - II) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Compulsory Paper - II

(Methodology of Social Research)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer **any ten** of the following questions within **20** words each : [20]

- (1) Write the meaning of Epistemology.
- (2) Define Ethnomethodology.
- (3) What is Deduction?
- (4) Define Hypothesis.
- (5) What is meant by Knowledge?
- (6) Define Objectivity.
- (7) State any two limitations of Survey.
- (8) Define Mean.
- (9) Define Ethnography.
- (10) State any two ethical issues in social research.
- (11) What is field work?
- (12) Name any two types of Scaling.
- (13) Write any two importance of research design.

Q. 2. Answer **any two** of the following questions within **50** words each : **[10]**

- (1) Tenets of Phenomenology.
- (2) Action Research.
- (3) Interview Schedule.
- (4) Standard deviation.

Q. 3. Answer **any two** of the following questions within **150** words each : **[20]**

- (1) Explain Gidden's contribution to positivism.
- (2) Discuss the types of research design.
- (3) Describe the role of statistics in social research.
- (4) Explain the use of computer in social research.

Q. 4. Answer **any two** of the following questions within **500** words each : **[30]**

- (1) Examine the advantages and disadvantages of participant observation.
- (2) Explain the types of sampling.
- (3) Discuss the importance of triangulation in mixing qualitative and quantitative methodology.
- (4) Elucidate the differences between qualitative research and quantitative research.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [२०]

- (१) ज्ञानमीमांसा शास्त्राचा (Epistemology) अर्थ लिहा.
- (२) लोकजीवन पद्धतीशास्त्राची व्याख्या लिहा.
- (३) विगमन म्हणजे काय?
- (४) गृहीततत्त्वाची व्याख्या लिहा.
- (५) ज्ञान म्हणजे काय?
- (६) वस्तुनिष्ठतेची व्याख्या लिहा.
- (७) सर्वेक्षणाच्या कोणत्याही दोन मर्यादा सांगा.
- (८) मध्यमानाची व्याख्या लिहा.
- (९) लोकालेखाची व्याख्या लिहा.
- (१०) सामाजिक संशोधनातील कोणतेही दोन नैतिक प्रश्न सांगा.
- (११) क्षेत्र कार्य म्हणजे काय?
- (१२) अनुमापन तंत्राच्या कोणत्याही दोन प्रकारांची नावे लिहा.
- (१३) संशोधन आराखड्याचे कोणतेही दोन महत्त्व लिहा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [१०]

- (१) प्रघटना शास्त्राची / प्रघटनात्मक शास्त्राची तत्त्वे
- (२) क्रिया / कृती संशोधन
- (३) मुलाखत अनुसूची
- (४) प्रमाणित विचलन

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [२०]

- (१) प्रत्यक्षवादाला गिडन्स यांनी दिलेले योगदान स्पष्ट करा.
- (२) संशोधन आराखड्याच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- (३) सामाजिक संशोधनातील सांख्यिकी शास्त्राच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- (४) सामाजिक संशोधनातील संगणकाचे उपयोग स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [३०]

- (१) सहभागी निरीक्षणाचे फायदे आणि तोट्यांचे परीक्षण करा.
- (२) नमुना निवडीचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (३) त्रिकोणीकरणाच्या गुणात्मक व संख्यात्मक पद्धतीच्या संमिश्रीकरणाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.
- (४) गुणात्मक संशोधन व संख्यात्मक संशोधनातील फरक विशद करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4107] – 9

M.A. (PART - II) Examination – 2012

SOCIOLOGY

Optional Paper - III (A)

(Gender and Society)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q.1. Answer **any ten** of the following questions within **20** words each : [20]

- (1) Define Patriarchy.
- (2) Name any two radical feminists.
- (3) Name the movement started by Mahatma Phule.
- (4) Define Fundamentalism.
- (5) What is meant by 'Personal is Political.'
- (6) What is meant by 'Women in Development'.
- (7) Meaning of Sexual Division of Labour.
- (8) Meaning of Feminism.
- (9) Name the Indian state where sex ratio is highest.
- (10) Name two campaigns taken up by Womens' Organizations in India.
- (11) Define Colonialism.
- (12) Name any one Working Class Movement in India.
- (13) Who is the author of 'The Subjugation of Women'?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following questions within 50 words each : [10]

- (1) Relationship between Caste and Gender.
- (2) Difference between Sex and Gender.
- (3) Suffragate Movement.
- (4) Gender in field research.

Q. 3. Answer any two of the following questions within 150 words each : [20]

- (1) Examine women's portrayal in Indian media.
- (2) Discuss the relationship of womens' movement to womens' studies.
- (3) Elaborate Dr. Babasaheb Ambedkar's contribution to gender studies.
- (4) Discuss effects of globalization on gender issues.

Q. 4. Answer any two of the following questions within 500 words each : [30]

- (1) Discuss various issues undertaken by Indian womens' movement.
- (2) Discuss major trends in Feminist theory.
- (3) Critically evaluate the New Education Policy of Indian government with reference to women's education.
- (4) Examine the role of women in India's freedom struggle.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत द्या :

[२०]

- (१) 'पुरुषसत्ते'ची व्याख्या लिहा.
- (२) कोणत्याही दोन जहाल स्त्रीवाद्यांची नावे सांगा.
- (३) महात्मा फुले यांनी सुरू केलेल्या चळवळीचे नाव लिहा.
- (४) 'मूलतत्त्ववादा'ची व्याख्या लिहा.
- (५) 'जे जे वैयक्तिक, ते ते राजकीय' याचा अर्थ लिहा.
- (६) 'विकासामधील स्त्रिया' याचा अर्थ लिहा.
- (७) 'लिंगाधिष्ठित श्रमविभागणी'चा अर्थ सांगा.
- (८) 'स्त्रीवादा'चा अर्थ लिहा.
- (९) स्त्री-पुरुष प्रमाण सर्वाधिक असलेल्या भारतीय राज्याचे नाव सांगा.
- (१०) भारतातील स्त्री संघटनांनी हाती घेतलेल्या कोणत्याही दोन आंदोलनांची नावे लिहा.
- (११) 'वसाहतवादा'ची व्याख्या लिहा.
- (१२) भारतातील कोणत्याही एका कामगार चळवळीचे नाव सांगा.
- (१३) 'The Subjugation of Women'चे लेखक कोण ते सांगा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा : [१०]

- (१) जात आणि लिंगभाव यांच्यातील संबंध.
- (२) लिंग आणि लिंगभाव यांतील फरक.
- (३) मतदान चळवळ.
- (४) क्षेत्रीय संशोधनामध्ये लिंगभाव

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा : [२०]

- (१) भारतीय प्रसारमाध्यमांमधून स्त्रियांच्या चित्रणाची चिकित्सा करा.
- (२) स्त्री चळवळीच्या स्त्री अभ्यासाशी असलेल्या संबंधाची चर्चा करा.
- (३) लिंगभाव अभ्यासाला डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दिलेले योगदान विशद करा.
- (४) लिंगभाव संबंधी प्रश्नांवरील जागतिकीकरणाच्या परिणामांची चर्चा करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा : [३०]

- (१) भारतीय स्त्री चळवळीने हाती घेतलेल्या विविध मुद्द्यांची चर्चा करा.
- (२) स्त्रीवादी सिद्धांकातील प्रमुख प्रवाहांची चर्चा करा.
- (३) भारत शासनाच्या नवीन शैक्षणिक धोरणाची स्त्री शिक्षणाच्या संदर्भात टीकात्मक चिकित्सा करा.
- (४) भारताच्या स्वातंत्र्य चळवळीमधील स्त्रियांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

